

КРИТЕРИИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕ ПО БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА

за учебната 2026/2027 година

Критериите са съобразени със Закона за предучилищното и училищното образование, Наредба № 11 от 01.09.2016 г. за оценяване на резултатите от обучението на учениците (в действащата редакция), Наредба № 5 от 30.11.2015 г. за общообразователната подготовка, Наредба № 6 от 11.08.2016 г. за усвояването на българския книжовен език и действащите учебни програми на МОН.

Приети с решение на Педагогическия съвет, Протокол № 19/09.09.2026 г.

I. ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

Оценяването по български език и литература установява степента на постигане на очакваните резултати от обучението и подпомага развитието на езиковата, литературната, комуникативната и културната компетентност на учениците.

При оценяването се спазват следните принципи:

- обективност, прозрачност и предварително оповестени критерии;
- съответствие с учебната програма, възрастта и вида на поставената задача;
- оценяване както на знанията, така и на уменията за създаване, редактиране, интерпретиране и аргументиране на текст;
- ясна формативна обратна връзка за силните страни и областите за подобрене;
- академична почтеност и самостоятелен принос при писмени работи, проекти и презентации;
- недопускане на оценяване на дисциплина или лично отношение като заместител на оценяването на учебни постижения.

Форми на оценяване

- устно изпитване;
- тестови задачи с избираем и свободен отговор;
- преразказ, резюме, съчинение, есе, интерпретативно съчинение и други текстове, предвидени в учебната програма;
- езикови и литературни задачи за анализ и редактиране;
- проект, презентация, портфолио и други практически задачи.

Минималният брой текущи оценки, сроковете за изпитване и формирането на срочна и годишна оценка се определят по действащата Наредба № 11/2016 г. За всяка писмена работа учителят предварително съобщава вида на задачата, максималния брой точки и начина за превръщане на точките в цифрова оценка.

II. ОБЩА ШЕСТОБАЛНА СКАЛА

Оценка	Равнище	Обща характеристика
Слаб (2)	Непостигнато	Не постига минималните очаквани резултати; допуска груби езикови, фактологични или интерпретативни грешки; не изпълнява основните изисквания на задачата.
Среден (3)	Минимално	Постига част от основните резултати, но с пропуски; изложението е непълно или непоследователно; прилага ограничено езиковата и литературната терминология.
Добър (4)	Добро	Познава основното съдържание и прилага знанията в познати ситуации; изгражда смислово

Оценка	Равнище	Обща характеристика
		свързан текст, но допуска неточности в анализа, аргументацията или езиковото оформление.
Много добър (5)	Много добро	Показва много добри знания и умения; работи самостоятелно, аргументира и интерпретира; допуска само отделни несъществени неточности.
Отличен (6)	Отлично	Показва задълбочени знания, самостоятелност, точна терминология, убедителна аргументация и висока езикова култура; създава цялостен, логичен и стилово уместен текст.

III. ОЦЕНЯВАНЕ НА ТЕСТОВЕ И КРАТКИ ПИСМЕНИ ЗАДАЧИ

Тестовите се оценяват чрез предварително определена точкова система. Всяка задача има ясно определена тежест, а скалата за превръщане на точките в цифрова оценка се съобщава предварително или е изписана върху самата работа.

- При задачи с избираем отговор се отчита точността на избора.
- При задачи със свободен отговор се оценяват съдържателната точност, пълнотата, терминологичната прецизност и езиковото оформление според условието.
- При редакторски задачи се оценява както откриването на грешката, така и правилното ѝ коригиране, когато това се изисква.
- Не се прилага автоматично една универсална формула за всички тестове, когато задачите са с различна сложност и тежест.

IV. КРИТЕРИИ ЗА ПРЕРАЗКАЗ

Препоръчителен максимум: 30 точки. Точковото разпределение може да се адаптира към конкретната дидактическа задача.

№	Критерий	Точки
1.	Предава съдържанието вярно, пълно и в съответствие с развитието на действието.	5
2.	Съобразява се с дидактическата задача и подбира кои епизоди да предаде подробно или сбито, без да нарушава логиката на текста.	5
3.	Преобразува правилно пряката реч в непряка, когато това е част от задачата.	4
4.	Използва подходящо основно глаголно време и го спазва последователно.	4
5.	Спазва правописните, граматичните и пунктуационните норми; използва разнообразни синтактични конструкции.	7
6.	Използва стилово уместна и разнообразна лексика.	3
7.	Оформя текста четливо и	2

№	Критерий	Точки
	структурира абзаците логично.	

V. КРИТЕРИИ ЗА РЕЗЮМЕ

Препоръчителен максимум: 10 точки.

№	Критерий	Точки
1.	Извлича съществената информация и я преработва според поставената задача.	2
2.	Композира кратък, логичен и смислово цялостен текст.	3
3.	Спазва правописната, лексикалната, граматичната и пунктуационната норма.	3
4.	Подбира стилово уместни и точни езикови средства.	2

VI. КРИТЕРИИ ЗА ЕСЕ

Препоръчителен максимум: 30 точки.

Област	Критерий	Точки
Изграждане на есе	Изразява ясна лична позиция по поставения проблем.	2
Изграждане на есе	Свързва проблема с актуален, личен или обществен контекст.	2
Изграждане на есе	Използва стилово уместни езикови средства за убедителност и въздействие.	3
Изграждане на есе	Интерпретира различни аспекти на проблема.	3
Аргументативен текст	Формулира теза, съответстваща на темата.	3
Аргументативен текст	Изгражда задълбочена, логически последователна и смислово свързана аргументация.	3
Аргументативен текст	Организира текста логически или асоциативно.	3
Аргументативен текст	Свързва последователно композиционните части.	3
Езикови компетентности	Спазва правописната норма.	2
Езикови компетентности	Спазва лексикалната норма.	2
Езикови компетентности	Спазва граматичната норма.	2
Езикови компетентности	Спазва пунктуационната норма.	2

VII. КРИТЕРИИ ЗА ИНТЕРПРЕТАТИВНО СЪЧИНЕНИЕ

Препоръчителен максимум: 30 точки.

Област	Критерий	Точки
Литературни компетентности	Познава художествения текст и проблемно-ценностната му система.	2
Литературни компетентности	Осмисля актуалността и значението на разработвания проблем.	2
Литературни компетентности	Използва знания за автора, творбата и социокултурния контекст, когато са релевантни	4

Област	Критерий	Точки
	към темата.	
Литературни компетентности	Осмисля темата и подчинява цялата разработка на нея.	2
Аргументативен текст	Формулира ясна, точна и изчерпателна теза.	4
Аргументативен текст	Изгражда задълбочена и логически последователна аргументация.	4
Аргументативен текст	Формулира адекватни изводи и заключение.	2
Аргументативен текст	Използва цитати и позовавания функционално, без да заменя собствения анализ.	1
Аргументативен текст	Оформя текста структурно и графично според жанра.	1
Езикови компетентности	Спазва правописната норма.	2
Езикови компетентности	Спазва лексикалната норма.	2
Езикови компетентности	Спазва граматичната норма.	2
Езикови компетентности	Спазва пунктуационната норма.	2

VIII. КРИТЕРИИ ЗА УСТЕН ОТГОВОР

Слаб (2): Не разпознава основни езикови или литературни явления; не познава достатъчно художествения текст; отговорът е фрагментарен, неточен или липсва.

Среден (3): Разпознава основни езикови и литературни понятия, но отговорът е непоследователен; познава текста частично; изводите са несигурни и с ограничена аргументация.

Добър (4): Познава основното съдържание, коментира ключови структурни и езикови особености, но аргументацията е непълна и терминологията понякога неточна.

Много добър (5): Отговаря самостоятелно и логично; интерпретира жанр, композиция, образна система и художествени средства; допуска отделни пропуски в доказателствата или изводите.

Отличен (6): Изгражда цялостен, логичен и убедителен отговор; проявява самостоятелна позиция; използва точна терминология, доказателства и висока езикова култура; свързва текста с подходящ исторически и културен контекст.

IX. ПРОЕКТИ, ПРЕЗЕНТАЦИИ И ДИГИТАЛНИ ПРОДУКТИ

- точност и релевантност на съдържанието;
- ясна структура и логика;
- правилно използване на литературни/езикови понятия;
- подходящо използване на визуални и дигитални ресурси;
- цитиране или посочване на използваните източници;
- самостоятелен принос и способност ученикът да защити представения продукт;
- ясно устно представяне, без механично четене на текста от слайдовете;
- спазване на зададените технически и времеви изисквания.

X. АКАДЕМИЧНА ПОЧТЕНOST И ИЗПОЛЗВАНЕ НА AI

При писмени работи, домашни задания, проекти и презентации ученикът носи отговорност за авторството и достоверността на представения продукт.

- Не се допуска представяне на чужд текст или готов продукт като собствен.
- Използваните източници следва да бъдат посочени по начин, подходящ за възрастта и задачата.

- Когато учителят разрешава използване на генеративен AI или други дигитални помощни средства, ученикът декларира използването им според дадените указания.
- При съмнение за липса на личен принос учителят може да проведе кратка устна защита или да възложи допълнителна задача.
- Оценява се доказуемият личен принос, разбирането на съдържанието и способността за самостоятелно редактиране и аргументиране.

XI. ФОРМИРАНЕ НА СРОЧНА И ГОДИШНА ОЦЕНКА

Срочната и годишната оценка се формират по реда на Наредба № 11/2016 г. въз основа на текущите оценки и цялостното постигане на очакваните резултати от обучението. Те не следва да бъдат механична средноаритметична стойност.

Учителят отчита устойчивостта на знанията и уменията, различните форми на оценяване, развитието на ученика и степента на овладяване на езиковите, литературните и комуникативните компетентности.

XII. ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

Критериите могат да бъдат конкретизирани за отделен клас, жанр или вид задача, като конкретните показатели, точкова тежест и скала се съобщават предварително на учениците.

При нормативна промяна или изменение на учебните програми настоящите критерии се актуализират.